

Jiřina Vyoraláková: Mateiu I. Caragiale a rumunská literární dekadence

(Ústav románských studií FFUK, 2010)

Jiřina Vyoraláková si zvolila za téma své diplomové práce dílo prozaika a básníka, který má v dějinách rumunské literatury zcela ojedinělé postavení. Mateiu I. Caragiale je považován za jediného autentického představitele literární dekadence, za jednoho z mála, který spoluvytvářel koncept literárního balkanismu v Rumunsku; je autorem díla rozsahem nepříliš velkého, nicméně velmi soudržného, představujícího svébytný mikrokosmos; toto dílo, jež v průběhu let bylo střídavě přijímáno s nadšením, marginalizováno i odsuzováno, se v postmoderní současnosti čím dál častěji stává výzvou k novým interpretacím.

Při strukturování materiálu se diplomantka rozhodla uspořádat jednotlivá díla podle chronologického principu, ne ovšem podle dat vydání, nýbrž podle skutečné chronologie jejich vzniku. Toto řešení se ukázalo jako oprávněné, ale i přínosné z hlediska výkladu, neboť autorce umožnilo stanovit pevnou diachronní osu, zastavovat se na ní se synchronními řezy a ty opět uvést do souvislosti s diachronií. Čtenář si záhy povšimne, že autorka při rozboru jednoho díla neustále poukazuje na rysy, které je propojují s ostatními díly, a prokazuje tak, že vazby motivické, kompoziční, naratologické, jazykové atd. spojují jako síť veškerou Caragialovou tvorbu, takže najednou před námi vyvstává nikoli sbírka básní, povídka, román a románový fragment, nýbrž jedno kompaktní Dílo. Jen několik příkladů z mnoha: fragmentarizace prostoru a dojem zrcadlového bludiště se projevují v *Králich ze Starého dvora* stejně jako předtím v *Remember* (s. 63), evokace moře v románu připomene báseň *Vyznání* (s. 66), mísení jazykových vrstev patrné už v *Orlicích* je plně rozvinuto v *Králich* (s. 67). Domnívám se, že právě tento aspekt autorčina výzkumu je jedním z největších kladů předložené práce.

Diplomantce se podařilo věrohodně charakterizovat všechny složky Caragialova díla, ale uznání podle mého názoru zaslouží především detailní analýza jeho vrcholného románu, pro nějž nepochybně platí vyjádření Umberta Eca o „otevřených“ textech, které vybízejí k domýšlení a vytváření hypotéz. Autorčiným východiskem je strukturalistická představa díla jako dynamického souboru jednotlivých složek v interdependentních vztazích, dále s úspěchem aplikuje naratologické koncepce F. K. Stanzela a G. Genetta. Nuancovaný rozbor poukazuje na výrazné, ale často i na takřka „neviditelné“ rysy ve vytváření postav, konstruování prostoru, zacházení s časem. Oprávněně věnuje autorka soustředěnou pozornost vypravěči, jehož role je, podobně jako v *Remember*, „nenápadná, ale zásadní“ (s. 59); díky své poučenosti a obezřetnosti se nenechá svést k povrchnímu

ztotožňování vypravěče s autorem, což se stalo mnohým rumunským interpretům (např. Ov. S. Crohmălniceanovi, viz *Literatura română între cele două războaie mondiale*, Buc. 1967, s. 564).

Jako přínosné se mi jeví uvedení díla Mateie Caragiala do souvislosti s evropskou modernou a dekadencí. Odkazy na Barbeye d' Auvilly, Villiersa de l'Isle-Adam aj. identifikují zdroj některých jeho příznačných témat a postupů, aniž by snižovaly originalitu autora vytvářejícího estetizující livreskní svět plný aluzí a citací. Došlo i na srovnání s Jiřím Karáskem ze Lvovic, z něhož český autor vychází vedle rumunského dekadenta jako pouhý deklamátor, což je soud poněkud překvapivý, nicméně podložený poznáním nejhlubší podstaty Caragialova díla.

Předložená práce má víc než dostačující rozsah (92 stran vlastního textu + resumé a seznam literatury), těžko tedy požadovat její rozšíření. Přesto v ní něco postrádám, a to kontext vývoje rumunské literatury ve 20. a 30. letech minulého století, zmíněný jen zcela okrajově (cca 10 řádek na s. 77). M. I. Caragiale působil dojemem solitérní osobnosti, ale z vazeb na domácí literární minulost a současnost ho nelze vyvázat. Začlenění do tohoto kontextu obnáší samozřejmě různá úskalí a hlediska se mohou lišit, např. George Călinescu řadí M. I. C. do kapitoly „Dadaisti, suprarealiști, hermetici”, avšak dále ho charakterizuje slovy: „promotor (și poate cel dintâi) al balcanismului literar” (*Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Buc. 1982, s. 900). Tato literárněhistorická otázka zůstala stranou autorčina zájmu, stejně jako bohatá a proměnlivá historie recepce Caragialova díla (opět najdeme jen pár stručných zmínek, nečastěji v souvislosti s jazykem, např. na s. 69-70).

Jazyková stránka předkládané práce je velmi dobrá, což ostatně lze očekávat u absolventky pražské bohemistiky. Autorka se vyjadřuje kultivovanou češtinou a v praxi ovládá odlišení funkčních jazykových stylů. Drobné stylistické úpravy v českém textu a významová zpřesnění v překladech rumunských citátů jsem diplomantce navrhla v závěrečné fázi práce, takže nyní by ke korektuře zůstalo jen pár překlepů a opomenutí (např. „fura“, s. 7; „pastrată“, s. 8; „trăsesc“, s. 22; „rămîie” = nechť zůstane, pozn. 51; „*Ciocoli vechi și noi*“, s. 41; „jiným typem parvenuho“, s. 46; „șontorog” = chromý, kulhavý, nikoli beznohý).

Jsem přesvědčena, že práce Jiřiny Vyoralkové plně odpovídá nárokům kladeným na absolventskou práci. Domnívám se, že tato první česká monografická studie o díle Mateie Caragiala by mohla pro autorku znamenat počátek jejího hlubšího badatelského či eventuálně překladatelského zájmu o tohoto originálního autora, jehož uvedení do našeho kulturního prostředí by významně obohatilo české čtenářské povědomí o moderní rumunské literatuře.

V Praze dne 16. 9. 2010

Libuše Valentová,
vedoucí diplomové práce

